

Geef de leraar veel meer te zeggen

Een Tweede Schoolstrijd heeft geen zin als er meer geld en aandacht gaat naar instellingen dan naar de leraren zelf, stelt **Mark Peletier**. En laat ze rustig werken.

Louise Fresco en Alexander Rinnooy Kan roepen op tot een Tweede Schoolstrijd (Forum, 1 december). De verhoudingen moeten op de schop! Scholen moeten mee in de mode van *governance*, waarin zij de relatie met hun *stakeholders* moeten definiëren en onderhouden. Ouders, werknemers van de school, toeleverende en afnemende scholen en onderwijsinstutten, de lokale gemeenschap, en *last but not least* hun leerlingen: allemaal krijgen ze iets te zeggen.

Het misstaat natuurlijk niemand om actief bezig te zijn met de omgeving, en ik wil dat elke school aanbevelen. Maar de wezenlijke problemen in het onderwijs worden hierdoor niet opgelost.

Op de lange termijn is de grootste bedreiging voor het Nederlandse onderwijs het dalende niveau van de leerkrachten. Dit zien wij van hoog tot laag gebeuren. Van de instroom van de pabo komt de helft nu al via de route vmbo-mbo, en dat getal is groeiende. In het voortgezet onderwijs zijn de vacatures voor eerstegraadsleraren vaak niet meer te vervullen en worden laagopgeleide onderwijsassistenten (of conciërges!) ingezet om de gaten op te vullen. De academisch opgeleide leraar is binnenkort zo goed als uitgestor-

ven, aangezien de universitaire leraaropleidingen jaarlijks nog maar een handvol leraren afleveren. In de hogere klassen krijgen vwo'ers nu al les van leraren die zelf als leerling het vwo-niveau niet aankonden.

Het onderwijs staat of valt met de kwaliteit van de leerkracht. Die kwaliteit kan onderweg worden bijgestuurd met bijscholing, coaching of andere middelen, maar het plafond van de mogelijkheden wordt bepaald door de mens in de docent: diens ingebakken intelligentie, talent en karakter.

Juist vanwege het belang van vakinhoud en vaardigheden is het van belang meervoudig getalenteerde mensen aan te trekken om leraar te worden: mensen die van zichzelf sterk zijn in beide aspecten. Aangezien juist die mensen meer mogelijkheden hebben in het leven dan alleen het leraarschap, moeten we ze ook iets bieden.

En juist op dat aanbod, de praktische invulling van het leraarschap, schieten we nu tekort. De financiële tekortkomingen zijn bekend, maar ook op andere vlakken gaat het niet goed. De werkomstandigheden van zo ongeveer iedereen in het onderwijs zijn beter dan die van de leraar. De rector, conrector, afdelingsleider, medewerker van de begeleidingsdiensten of adviesbureaus, allemaal hebben ze mooier meubilair, tapijt op de vloer, gratis koffie, een eigen computer.

Maar belangrijker nog, ze hebben meer invloed op hun eigen tijdsbesteding en hun eigen handwijze dan de leerkracht van nu: de mooie woorden over professionaliteit ten spijt loopt de leerkracht steeds meer aan de leiband van diens baas. Is het dan verwonderlijk dat de meer getalenteerde jongeren voor een ander beroep kiezen? Is het dan verrassend dat de zij-instromers, die in theorie precies de meer getalenteerde, ide-

ologisch gemotiveerde, levenswijze leerkracht zouden zijn die we zo graag willen, dat juist die zij-instromers binnen enkele jaren gefrustreerd het onderwijs verlaten?

Good governance is een politiek modebegrip en gaat overal over de tong. Gaat zulk relatiebeheer echter iets veranderen aan dit wezenlijke probleem? Om de vinger op de zere plek te leggen: wie is precies verantwoordelijk voor dat relatiebeheer? In het betoog van Fresco en Rinnooy Kan wordt alleen gesproken over de onderwijsinstelling, niet over de leraar. *Governance* geeft de instelling een reden de leraar nog meer zeggenschap te ontnemen, met als gevolg een nog onaantrekkelijker beroep.

De moedige keuze is toe te geven dat we als samenleving blijkbaar niet veel geld willen steken in goed onderwijs, en dat we daarom onze leerkrachten moeten trekken en belonen met een stimulerende en motiverende werkomgeving, waarin zij veel ruimte krijgen om hun werk zelf vorm te geven.

Dat betekent dat het schoolmanagement van rol moet veranderen: in plaats van een regisseur die voorschrijft wat er gebeurt, een producer die op de achtergrond zorgt dat iedereen z'n werk goed kan doen. In zo'n werkomgeving krijgen we ook leerkrachten voor wie niet zozeer het geld maar vooral de menselijke uitdaging telt, die 's ochtends opstaan om de leerlingen vooruit te helpen, en die hun motivatie ontlenen aan de kern van het onderwijs: jonge mensen helpen tot volle bloei te komen.

Mark Peletier is hoogleraar wiskunde en bestuurslid van de vereniging Beter Onderwijs Nederland.